

Oponentský posudek diplomové práce:

Jaroslav Klepal

Nejsem toto tělo. Tělo a posvátné já u členů hnutí Haré Kršna v České republice.

177 stran včetně bibliografie, 14 stran obrazových příloh.

Už první pohled do obsahu práce Jaroslava Klepala vzbudí neodbytný dojem, že se jedná o práci v mnoha ohledech zcela nadprůměrnou. Nejde ani tak o samotných 170 stran čistého textu u diplomové práce neobvyklých, jako spíše o propracovanost a provázanost pěti kapitol detailně dělených na dílčí subkapitoly a jejich inspirativní i provokativní názvy: kapitola 3 například nesoucí název „O etnografii a medu“ by nevzbudila zájem snad jen v mentálním anorektikovi v medicínském i intelektuálním smyslu.

Pohled do bibliografie tento dojem pouze utvrdí: čítá odhadem něco mezi stovkou a dvěma stovkami referencí, z větší části cizojazyčných, tykajících se jak obecných teoreticko-metodologických problémů výzkumu a jeho filosofického ukotvení (např. Bourdieu, Derrida, Foucault, Merleau-Ponty), teoreticko-metodologických problémů úžeji spjatých s výzkumným tématem „těla a náboženství“ (např. Asad, Csordas, Douglas, Foucault, Jackson, Mauss, Scheper-Huges a další), tak i přímo tématických etnografik (Bhaktivedanta Swami Prabhupáda, Daner, Gordon, Manifest vědomí Kršny, Rochford, Sadápúta dása a další).

K syntéze poznatků z těchto prací dochází v jednotlivých kapitolách. Z doposud řečeného by se mohlo zdát, že Klepalova práce je velmi rozsáhlou a zdařilou kompilací. Všechno toto bibliografické jištění mu ale slouží jako východisko ke zpracování jeho vlastních opakovaných terénních výzkumů, které podnikal v letech 2001-2004. Tento jeho výzkum reflektuje právě kapitola „O etnografii a medu“, ve které se mimo jiné věnuje procedurám získávání etnografického materiálu, zmiňuje změny a zacílení výzkumu a rovněž reflektuje a diskutuje etické limity, kterých se jeho výzkum dotknul—a které se dotkly jeho výzkumu. (Mimo jiné s jasným vhladem a porozuměním zmiňuje pnutí mezi kontaminací výzkumu domnělou ateoretickou předsudečností a teoretickou zatížeností.) Do této třetí teoretické kapitoly o praxi výzkumu vyúsťují dvě kapitoly předchozí. První se zabývá odbornou literaturou věnující se hnutí Haré Kršna. Tu Klepal

originálně rozděluje do tří „perspektiv“: symbolistní, institucionální a kognitivně-emoční. Ani jedna z těchto teoretických perspektiv ho v praktickém výzkumu neuspokojuje a neskýtá mu vodítko k pochopení „oddaných Kršny“, jak se v popisu okolností terénního výzkumu dovidáme. Paradigma, které nejlépe odpovídá na jeho ústřední otázku „co je konstitutivní pro [...] posvátné Já“ členů hnutí Haré Kršna (s. 7), je paradigma vědomého těla, jehož konceptuální rámec rozpracovává v kapitole druhé. Třetí, čtvrtá a pátá kapitola jsou již Klepalovými interpretacemi konkrétních výzkumných situací a védské (či neemicky asi kršnovské) kultury skrze toto paradigma. Čtvrtá kapitola ukazuje regulativnost „védské kultury“, vycházející z přesvědčení oddaných Kršny o (jeho) boží svrchovanost nad veškerým bytím, pátá diskutuje situaci českého ISCKONu a dává „možnost nahlédnout do základního disciplinačního výcviku pro nově přichozí členy, ve kterém dochází k formování jejich těl a objektivizaci zkušenosti“ (s. 8).

Kdybych se tedy chtěl zeptat pro mne jednu z ústředních antropologických otázek, totiž co to znamená být oddaným Kršny, Klepal by poskytnul celkem jasnou a srozumitelnou odpověď: být oddaným znamená vědět, že já nejsem moje tělo, ale duše, která v tomto těle dočasně sídlí, a která je součástí nadduše Kršny, a znamená to využívat svého dočasného těla ke službě Kršnovi—v práci, v meditacích, v denním režimu... A také ve zpěvu manter a v misijních průvodech. Asi se k nejbližšímu, který zase potkám, se zpěvem mahámantry Haré Kršna, Haré Ráma nepřidám, ale určitě už budu vědět, co a proč ti podivní oranžoví lidé dělají.

Klepalova analýza tělesnosti a posvátného Já ale vede i k širším a obecnějším odpovědím týkajícím se podstaty religiozity. Ukazuje, jak je produkována legitimizace posvátného, jak funguje sociální pole na základě distribuce védské kultury, jak je do něj integrováno lidské tělo a tělesnost... Tyto generalizující ambice Klepal naplňuje s tvůrčí invencí i vědeckou rigorozitou-- nemluvě již o faktografických znalostech. Jeho práce tak vysoko přesahuje požadavky kladené na práci diplomovou. Doporučuji ji tedy k obhajobě a předpokládám, že se stane i podkladem pro rigorózní řízení.

V Praze, 20. 9. 2005

PhDr. Jaroslav Skupnik, PhD.

